



Září 2025

Cena obrany: Co znamená závazek 5 % HDP na obranu

Irena Krcháková

Shrnutí

Severoatlantická aliance se zavázala zvýšit výdaje na obranu. Členské státy by měly do roku 2035 investovat do obrany pět procent hrubého domácího produktu. To se samozřejmě týká také České republiky, která se letos pravděpodobně dostala na hranici dvou procent. Zvýšení výdajů bude vyžadovat strategickou podporu ze strany státu. Je třeba naplánovat, kam mají peníze směřovat, jak podpořit český průmysl a v neposlední řadě o tom informovat obyvatele.

Hlavní body

- Navýšení výdajů s cílem splnit pětiprocentní alianční závazek bude znamenat růst rozpočtu obrany o desítky miliard korun.
- Je třeba vypracovat komunikační strategii s cílem získat podporu veřejnosti a zároveň proces politicky a nadstranicky zaštitit.
- Růst prostředků musí být s ohledem na státní rozpočet postupný. Realizace zajistí Česku respektovanější postavení v NATO a EU.
- Ministerstvo obrany by mělo jasně definovat priority modernizace Armády ČR. Do realizace je třeba zapojit české firmy.

Debata o obranných výdajích nabírá znovu na intenzitě, zejména v kontextu blížících se Dnů NATO, aktuální geopolitické situace a nedávného rozhodnutí Severoatlantické aliance o strategické změně. Na summitu v Haagu (24.–25. 6.) se představitelé členských zemí usnesli, že je třeba zvýšit výdaje na obranu až na 5 % hrubého domácího produktu do roku 2035. Tato částka má být rozdělena na 3,5 % pro jadrové obranné potřeby (vojenský materiál, výzbroj, provoz apod.) a 1,5 % na obranně-bezpečnostní výdaje (např. kybernetická bezpečnost, kritická infrastruktura, posílení průmyslové základny).

Závěry summitu označil generální tajemník NATO Mark Rutte za „historický krok“, americký prezident Donald Trump zase za „velké vítězství“ a podtrhl význam solidarity v rámci Aliance. Každý členský stát se teď bude muset vypořádat s tím, jak tento „jednoznačný alianční úspěch“ zakomponuje do svých národních politik a strategií. Pro Českou republiku to bude výzva nejen finanční, ale i komunikační.

5 % HDP v rozpočtu

Česká republika se v roce 2024 usilovně snažila splnit alianční závazek investovat do obrany dvě procenta hrubého domácího produktu. Vláda sice navýšení ohlásila a formálně ho dosáhla, zatím však není jisté, zda to Severoatlantická aliance uzná. Kabinet se totiž loni poprvé pokusil vykázat jako obranné náklady i výdaje z jiných kapitol než z rozpočtu ministerstva obrany. Pro rok 2025 to představuje přibližně 161 miliard korun, což odpovídá zákonem stanovenému minimu rozpočtu Ministerstva obrany (Facts & Trends, 2025).

Nový cíl, přijatý na červnovém summitu, však posouvá hranici výrazně výše – na pět procent HDP do roku 2035 (3,5 + 1,5 % na vojenské výdaje a bezpečnostní investice). To v českých číslech znamená: A) při současném výkonu ekonomiky 400 až 420 miliard korun ročně; B) rozdíl oproti dnešnímu stavu je zhruba 250 miliard korun – částka, která se blíží ročním výdajům na celé školství nebo dopravní infrastrukturu (MF ČR, makroekonomická predikce, 2025); C) již navýšení na tři procenta HDP by představovalo investice v objemu 240 miliard korun, čtyři procenta pak 320 miliard.

Většina členských států se pohybuje na hranici dvouprocentních investic (řada států dokonce pod ní). Na druhou stranu například Polsko již nyní plánuje dosáhnout téměř 4,7 % HDP, Spojené státy investují okolo 3,4 %. Schválený růst prostředků na obranu posune Alianci jako celek, a hlavně Evropu jako kontinent, do úplně jiné kategorie.

Investice do české armády

Zvýšení výdajů na obranu má smysl pouze tehdy, pokud má jasně určené priority. Česká armáda v posledních letech prošla významnou modernizací, ale stále se potýká s výraznými nedostatky. Ministerstvo obrany (MO) samo uvádí, že dlouhodobě zaostává především v oblastech protivzdušné obrany, těžké mechanizované techniky, dělostřelectva a dostatečných zásob munice.

Mezi nejvýznamnější programy, které už běží nebo je vláda schválila, patří stíhací letouny F-35. Česká republika rozhodla o nákupu čtyřadvaceti kusů už v roce 2023. Hodnota kontraktu přesahuje 150 miliard korun. Stroje mají nahradit dosluhující gripeny během příští dekády. V tomtéž roce kabinet souhlasil také s nákupem pásových bojových vozidel pěchoty. Smlouva je podepsaná na 246 BVP CV90 za cenu přibližně 52 miliard korun. První stroje by měly dorazit už v příštím roce. Za necelých 14 miliard korun pořizuje ČR izraelský systém SPYDER. Dále jsou ve frontě samohybné houfnice ráže 155 mm, které mají nahradit zastaralé houfnice DANA. A v neposlední řadě vojenská satelitní komunikace (MILSATCOM), která je klíčová pro moderní velení a řízení operací.

Zmíněné projekty tvoří pouze základ modernizace Armády ČR. Čísla zároveň dokládají, jak finančně náročná je obnova ozbrojených sil. Nákup nové techniky navíc generuje vysoké provozní a servisní náklady. Podle údajů MO je již v rozpočtu na rok 2025 alokováno téměř 30 % na investice, ale stále výrazná část prostředků směřuje na platy a provoz. Navýšení výdajů na tři a více procent HDP by umožnilo realizaci zrychlit, rozšířit počty pořizované techniky a současně také investovat do oblastí, které se dnes posouvají na druhou kolej.

K hlavním problémům a nedostatkům patří podle odborníků oslovených IPPS protivzdušná obrana. ČR má pouze omezené kapacity a chybí vícevrstvá obrana – hlavně systémy středního a delšího doletu. Investice do této oblasti by pro stát měla být prioritou (IPPSa, 2025). Ve špatném stavu jsou také těžké jednotky. Současná tanková výzbroj je technologicky zastaralá, a navíc jí není dostatek. Plánované dodávky německých tanků Leopard 2A8 situaci sice částečně zlepší, ale pro plnohodnotnou těžkou brigádu je to stále nedostačující. Válka na Ukrajině ukázala, jak rychle může mizet munice a zásoby. Spotřeba je enormní a zásoby i kapacity pro výrobu omezené. Více peněz by proto mělo jít i na budování domácí výrobní základny.

Investovat je třeba také do personálu: armáda čelí dlouhodobému problému s náborem. Přestože počet vojáků se zvyšuje, cílových 30 tisíc stále nedosahuje. Odrazuje je mimo jiné nízký plat. Více než polovina příslušníků armády upozorňuje, že se svým příjmem má problémy vyjít, a každý pátý si musí shánět práci ještě jinde (Danda, 2025). Současně je třeba posilovat aktivní zálohy, které mají význam při krizích. S tím vším souvisí také oblast infrastruktury a logistiky. Bývalý náčelník Generálního štábu AČR Jiří Šedivý zdůraznil v rozhovoru pro IPPS nutnost oprav či stavby nových kasáren, zázemí pro vojáky a výcvikových prostor (IPPSb, 2025).

Navýšení rozpočtu obrany představuje významnou příležitost pro zapojení českého obranného průmyslu. Ten má dlouhou tradici ve výrobě munice (Sellier & Bellot, Explosia), pozemní techniky (Tatra Trucks), ručních zbraní (Colt CZ Group) nebo radarových systémů (ERA, Retia). Investice do této oblasti mohou fungovat jako multiplikátor – kromě zvýšení bezpečnosti přinášejí i pracovní místa a exportní potenciál. Inspirací pro Česko může být Polsko, které buduje vlastní prachárny a dělostřelecké kapacity a současně se stává významným vývozcem vojenského materiálu.

Češi pro obranu

Zvýšení výdajů na obranu na pět procent HDP není jen otázkou ekonomiky a vojenských potřeb, ale také politické vůle a společenské akceptace. Pokud má být alianční závazek dlouhodobě udržitelný, musí ho podporovat nejen vláda, ale i širší politické spektrum a samozřejmě také veřejnost.

Česká republika má zákon, který garantuje minimálně dvě procenta HDP na armádu. To je bezprecedentní krok, jenž zajišťuje armádě stabilitu napříč vládními cykly. Přejít ze dvou na pět procent by však vyžadoval další politické ukotvení, například formou nadstranické dohody. Bez takového konsensu totiž hrozí, že změna vlády (do roku 2035 se jich vystřídá hned několik) povede k odklonu od závazků vůči NATO.

Tradičně platí, že Češi považují armádu za jednu z nejdůvěryhodnějších institucí. Podle průzkumů agentury STEM ji kladně hodnotí více než dvě třetiny obyvatel (STEM, 2025). Zároveň je však společnost skeptická v otázce výdajů – část lidí se obává, že miliardy na obranu znamenají méně peněz pro školství, zdravotnictví či sociální služby.

Úspěšná komunikace proto musí zdůraznit, že obrana není konkurenční kapitolou, ale základním předpokladem fungování státu. Válka na Ukrajině ukazuje, že bezpečnost není samozřejmostí. Každá

investovaná koruna do armády znamená určité pojištění proti rizikům, jejichž náklady by v případě konfliktu byly nesrovnatelně vyšší.

Pro získání veřejné podpory je zásadní srozumitelnost – aktivně, jasně a zřetelně vysvětlit, kolik to znamená na jednoho obyvatele. Například zvýšení z 2 % na 3 % HDP představuje navíc zhruba 7 000 korun ročně na osobu. Občané musí vidět konkrétní přínosy: modernizované vybavení, nové jednotky, lepší podmínky pro vojáky, ale také investice v regionech (továrny na munici, pracovní místa apod.).

Je rovněž nutné, aby se armáda vyhnula korupci a skandálům – například když detektivové z Národní centrály proti organizovanému zločinu zasahují na Generálním štábu AČR kvůli podvodům za miliony korun, nebo když si armáda najímá na přepravu tanků firmu odsouzenou za zneužití dotací. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se zabýval také spornými smlouvami, které uzavřel resort obrany na nákup bojových vozidel či vrtulníků.

Česko si buduje pozici v NATO a EU

Splnění závazku NATO zvýšit výdaje na obranu na pět procent HDP by mělo dalekosáhlé dopady na postavení ČR v rámci Aliance i Evropské unie. Česko dnes patří k menším hráčům, ačkoliv od roku 2024 plní hranici dvou procent HDP. V absolutních číslech je však český obranný rozpočet stále spíše skromnější. Pro srovnání: Polsko investuje do obrany v přepočtu na dolary více než třicet miliard, což Varšavě dává podstatně větší váhu při aliančních diskuzích.

Pokud by se Česká republika v budoucnu opravdu přiblížila vytyčené hranici, zařadila by se do úzkého klubu států, které nesou nadstandardní díl odpovědnosti za kolektivní obranu. Takový krok by zvýšil prestiž a vliv Prahy a dodal jí silnější hlas při formování aliančních (a unijních) priorit. V praxi by to také znamenalo možnost spolurozhodovat o klíčových projektech či větší šanci hostit alianční velitelství nebo výcviková centra. Podobně jako ve východních státech by investice do infrastruktury umožnily častější rotace jednotek a posílily odolnost celého regionu.

Evropská unie se prostřednictvím Evropského obranného fondu a iniciativy PESCO snaží budovat společnou obrannou základnu. ČR by díky vyšším výdajům mohla aktivněji vstupovat do projektů v oblasti kybernetické obrany, vývoje munice nebo satelitních systémů. Nezanedbatelný by byl i ekonomický efekt – část investic by mohla být kofinancována z unijních zdrojů. Posílená pozice by navíc zvýšila vyjednávací kapacitu země i v dalších oblastech evropské politiky.

Závazek však není pouze finanční, představuje také loajalitu vůči spojencům. Do budoucna by se tuzemsko mohlo vyprofilovat jako jeden ze styčných bodů aliančních operací, což by předpokládalo vysokou připravenost jednotek k nasazení v zahraničí i robustní systém záloh pro případ krize na východním křídle. Současně by se očekávalo, že stát bude sdílet know-how v oblastech, kde má tradičně silné schopnosti, například v oblasti protichemické ochrany nebo vojenského zdravotnictví.

Na druhou stranu je třeba počítat s možnými komplikacemi. Tak vysoké výdaje mohou vyvolat napětí v rámci EU, zejména u těch zemí, které mají problém splnit i stávající dvouprocentní závazek (typicky například Španělsko). Ambiciózní navýšení rozpočtů by proto mělo být doprovázeno úsilím získat konkrétní protihodnoty – v praxi například prosazovat, aby se část investic realizovala prostřednictvím technologických transferů nebo výroby v ČR. Významným přínosem by byla i přítomnost aliančních základen, které by přinesly pracovní místa a znamenaly rozvoj daného regionu. A konečně, politický kapitál vyplývající z takového kroku by mohl České republice umožnit sehrát roli prostředníka v evropské bezpečnostní debatě, což by dále posílilo její mezinárodní postavení.

Prestiž není zdarma – financování a scénáře

Debata o navyšování obranných výdajů na pět procent HDP nemůže probíhat odděleně od reality státního rozpočtu. Již současných 161 miliard korun, tedy dvě procenta HDP, představuje v roce 2025 jednu z největších kapitol vládních výdajů. Přechod na tři, potažmo čtyři a pět procent by znamenal dodatečné stovky miliard korun ročně. Klíčová otázka proto zní, odkud tyto prostředky vzít a jak zajistit, aby financování bylo dlouhodobě udržitelné.

Nabízí se přesunout prostředky mezi jednotlivými kapitolami státního rozpočtu. Tento přístup však naráží na politické limity, protože by nutně znamenal nižší výdaje na školství, zdravotnictví nebo sociální oblast. Druhou cestou je zvýšení příjmů státu, například prostřednictvím efektivnějšího výběru daní či zavedení speciálních poplatků. Zajisté by bylo možné také zvýšit daně nebo zavést nové, takové kroky by však pravděpodobně narazily na odpor veřejnosti a části politického spektra.

Reálněji se proto jeví kombinace několika nástrojů. Část dodatečných výdajů by mohla být kryta obrannými dluhopisy, tedy emisí státních cenných papírů určených k financování armády. Tento nástroj by rozložil náklady do delšího období a umožnil lépe sladit výdaje s plánovanými akvizicemi. Další variantou je využití partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP), zejména u výstavby infrastruktury, jako jsou kasárny, sklady nebo výcvikové prostory. Zároveň lze počítat s tím, že část projektů bude možné kofinancovat z evropských prostředků, například v oblasti kybernetické bezpečnosti či posílení obranného průmyslu.

Při hledání možných scénářů je třeba uvažovat i o postupném navyšování. Přechod ze dvou na pět procent během jednoho či dvou let by byl pro rozpočet nerealistický a armáda by ani nebyla schopna tak velký objem prostředků efektivně absorbovat. Pokud má k navyšování výdajů skutečně dojít, musí jít o postupný a plynulý proces: tři procenta během prvních let, čtyři ve střednědobém horizontu a pět procent za deset let. To by umožnilo rozložit zátěž na veřejné finance a zároveň by dalo Ministerstvu obrany čas připravit kapacity, které jsou k absorpci prostředků nezbytné.

Kromě finanční stránky je nutné brát v úvahu i ekonomické přínosy. Zapojení domácího průmyslu do zakázek může znamenat tisíce nových pracovních míst, rozvoj výzkumu a vývoje i posílení exportního potenciálu. Jinými slovy, část vynaložených prostředků se do ekonomiky vrátí v podobě daní, zaměstnanosti a technologického pokroku. I proto je důležité, aby vláda usilovala o co největší zapojení českých firem a aby výdaje na obranu byly chápány jako investice do bezpečnosti i do hospodářství.

Srozumitelně, efektivně, postupně a v Česku

Rozhodnutí NATO z červnového summitu v Haagu představuje pro Česko zásadní výzvu i příležitost. Pokud se stát rozhodne závazek pěti procent HDP naplnit, musí počítat s tím, že to bude znamenat dodatečných 260 miliard korun ročně oproti dnešnímu stavu. Tak vysoká částka může budit obavy veřejnosti i politiků, ale zároveň otevírá prostor pro modernizaci armády, posílení domácího průmyslu a upevnění postavení ČR v mezinárodních strukturách.

Pro úspěšné zvládnutí tohoto procesu je klíčové, aby navyšování bylo postupné a předvídatelné. Skokový nárůst investic by nebyl udržitelný pro státní rozpočet ani pro armádu, která by nebyla schopna prostředky efektivně využít. Politická reprezentace by měla jasně stanovit priority, kam prostředky směřovat. Mezi nejdůležitější patří vybudování vícevrstvé protivzdušné obrany, posílení těžkých jednotek, modernizace dělostřelectva a budování zásob munice. Stejně důležité je ale také posílení personálních kapacit armády, včetně aktivních záloh, a investice do infrastruktury, která je nezbytná pro provoz a výcvik.

Součástí musí být i domácí průmysl. Každá koruna investovaná do českých firem se částečně vrací do státního rozpočtu prostřednictvím daní a zaměstnanosti. Posílení výroby munice, vozidel nebo radarových systémů může z České republiky učinit významnějšího hráče nejen v rámci NATO, ale i na globálním zbrojním trhu.

Aby proces proběhl hladce, je třeba pro něj získat podporu veřejnosti, a to znamená připravit transparentní komunikační strategii. Navíc je potřeba politické zaštitění. Do roku 2035 se ve Strakově akademii pravděpodobně vystřídá několik různých vlád a politická reprezentace se vícekrát promění. Pokud má být plán důvěryhodný, je třeba hledat shodu napříč celým spektrem a ideálně ho zakotvit v legislativě, podobně jako tomu bylo u dvouprocentního cíle.

ČR stojí před rozhodnutím, které může definovat její roli v mezinárodní politice na další desetiletí. Pokud dokáže proměnit zvýšené výdaje v efektivní modernizaci, získá armádu schopnou čelit současným i budoucím hrozbám, silnější ekonomiku a vyšší prestiž v NATO i EU. Pět procent HDP na obranu tak nemusí být vnímáno pouze jako náklad, ale především jako investice do bezpečnosti, stability a prosperity země.

Zdroje

- Danda, Oldřich (30. 4. 2025). Pětina vojáků shání přivýdělek, aby vyšla s výplatou. Novinky.cz. <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-petina-vojaku-shani-privydelek-aby-vysla-s-vyplatou-40519281>
- Facts & Trends (2025). Ministerstvo obrany. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mocr.mo.gov.cz/assets/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/facts-and-trends-2025.pdf
- IPPSa (13. 8. 2025). 5 % HDP na obranu: Jak si s novým závazkem poradí Česko. <https://www.politikaspolecnost.cz/aktualne/5-hdp-na-obranu-jak-si-s-novym-zavazkem-poradi-cesko/>
- IPPSb (10. 4. 2025). Personální stav Armády ČR a jeho řešení. <https://www.politikaspolecnost.cz/reports/50305/>
- NATOa (25. 6. 2025). The Hague Summit Declaration. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_236705.htm?selectedLocale=en
- NATOb (25. 6. 2025). Summary of NATO's Rapid Adoption Action Plan. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_236539.htm?selectedLocale=en
- Ministerstvo financí (2024. 2025). Makroekonomická predikce. <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2025>
- STEM (13. 5. 2025). Vedle tradičně vysoké důvěry v bezpečnostní složky Češi aktuálně projevili silnou důvěru také v ČNB a místní či krajské úřady. <https://www.stem.cz/vedle-tradicne-vysoke-duvery-v-bezpecnostni-slozky-cesi-aktualne-projevili-silnou-duveru-take-v-cnb-a-mistni-ci-krajske-urady/>

Autor



Irena Krcháková

V minulosti se věnovala především oblasti mediálních studií a sémiotiky, nyní rozšiřuje své obzory na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v oboru historická sociologie. Zaměřuje se odborně na domácí politickou scénu, sociální a zdravotnická témata a věnuje se také obrannému průmyslu, dopravě a energetice. Má bohaté zkušenosti s mezinárodní politickou agendou, včetně evropských témat, Evropské unie, politiky Spojených států, OSN a NATO. Profesně se uplatnila jak v rozhlase, tak v České televizi. Ve volném čase se nejčastěji věnuje sportu a své dceři.

Vydavatel



INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.



Martinská 2, 110 00 Praha 1



+420 602 502 674



www.politikaspolecnost.cz



office@politikaspolecnost.cz